

**RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA
TOIMINTAKAUDELLE 2026-2027**

SISÄLLYS

1 RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSESSA OLEVIENTEN LASTEN MÄÄRÄ SYKSY 2026	4
2 VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖIDEN AUKIOLOAJAT.....	5
3 VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN SYKSY 2026.....	5
4 TOIMINTAKAUDEN ISOT PAINOPISTEET	6
5 RAUTALAMMIN KUNNAN SUUNNITELMIEN HUOMIOIMINEN TOIMINNASSA	6
6 RYHMÄN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 2026-2027	7
6.1 RYHMÄT.....	8
6.2 VARHAISKASVATUKSEN ARVOPERUSTA JA YLEISET TAVOITTEET	8
6.2.1 Varhaiskasvatuksen arvot.....	8
6.2.2 Laaja-alaisen osaamisen edistäminen.....	9
6.2.3 Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet.....	10
7. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET.....	11
7.1 Yhteistyökäytännöt (ja -muodot).....	11
7.2 Lasten osallisuus	12
7.3 Pienryhmätoiminta	13
7.4 Varhaiskasvatukseen tulo- ja lähtötilanteet.....	14
7.5 Perushoitotilanteet	15

7.6 Pedagoginen dokumentointi ja suunnittelu	16
7.7 Leikki ja monipuoliset oppimisympäristöt	17
8 VARHAISKASVATUKSEN OPPIMISEN ALUEET	19
8.1 Kielten rikas maailma	19
8.2 Ilmaisun monet muodot	20
8.3 Minä ja meidän yhteisömme	20
8.4 Tutkin ja toimin lähiympäristössäni	21
8.5 Kasvan, liikun ja kehityn	22
9 YHTEINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA JA ESIOPETUKSESSA TOIMINTAKAUTENA 2026-2027	24

1 RAUTALAMMIN VARHAISKASVATUKSESSA OLEVIENTEN LASTEN MÄÄRÄ SYKSY 2026

Rautalammin varhaiskasvatuksessa lasten määrä vaihtelee perheiden tilanteiden mukaan. 30.9.2026 lasten määrät ovat seuraavat:

Ryhmät	lapsimäärä	Täydentävä varhaiskasvatus	Vuorohoitoa tarvitsevat lapset	Myöhemmin aloittavat lapset jonossa, ensisijainen toive
Silmu 1-2v	10		3	1
Silmu 2-3v	10		3	
Silmu 3-4 v	13		3	
Silmu 5 v	6			
Satakieli	6			
Perhepäivähoito	7			1
Silmu täydentävä varhaiskasvatus	11	11		
Yksityinen perhepäivähoito täydentävä varhaiskasvatus	1	1		
Varhaiskasvatus ja täydentävä varhaiskasvatus kunnallisessa varhaiskasvatuksessa yhteensä	63 (ei laskettu yksityisessä täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevaa lasta)	12	9	2

Lisäksi yksityisessä perhepäivähoidossa on 2 lasta, joista yksi eskari käy täydentävässä varhaiskasvatuksessa perhepäivähoitajalla.

Esiopetus

Ryhmät	Oppilasmäärä	Kyydityksessä
Silmu	13	2-4

2 VARHAISKASVATUKSEN YKSIKÖIDEN AUKIOLOAJAT

Päiväkoti Silmu on ainoa ympärivuorokautista tarjoava varhaiskasvatuksen yksikkö Rautalammillä. Silmun aukioloaika vaihtelee lasten hoidontarpeen mukaisesti maanantaista sunnuntaihin. Päiväkoti Silmu toimii myös kaikkien perhepäivähoitajien hoitolasten ja Satakielen lasten varahoitopaikkana.

Ryhmäperhepäivähoitokoti Satakieli on tänä toimintakautena auki ma -pe lasten hoidon tarpeen mukaisesti klo 6.45-16.30.

3 VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN SYKSY 2026

Vakinaiset työntekijät	Määräaikaiset työntekijät
Varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodin johtaja 1	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja varajohtaja 1.
Varhaiskasvatuksen sosionomi 1	Varhaiskasvatuksen opettaja 5 (3 vakinaisessa muussa toimessa olevaa)
Varhaiskasvatuksen opettajat 1	Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 4
Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 7 (+3 määräaikaisessa tehtävässä tällä hetkellä)	+päiväkotityöntekijä 1
Satakielessä työskentelevät varhaiskasvatuksen lastenhoitajat 3	
Perhepäivähoitajat 2	

4 TOIMINTAKAUDEN ISOT PAINOPISTEET

Lasten oikeudet: Jokainen lapsi on arvokas: lasten kokoukset ja lasten osallisuus

Kokopäiväleikkipedagogiikka

Luontopainotteisuus

Vanhemmuuden tuki

5 RAUTALAMMIN KUNNAN SUUNNITELMIEN HUOMIOIMINEN TOIMINNASSA

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa otetaan huomioon kunnan eri suunnitelmia, jotka näkyvät eri vuosikelloissa ja varhaiskasvatus ja esiopetussuunnitelmissa ja ryhmän pedagogisessa suunnitelmassa ja esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa ja varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa. Arjen toiminta omalta osaltamme tukee muun muassa kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman toteutumista.

Pyrimme omalta osaltamme huomioimaan konkreettisessa toiminnassa niitä. Mietimme, kuinka saamme omalta osaltamme pidettyä Rautalampia kuntastrategian mukaisesti elinvoimaisena ja houkuteltua uusia lapsiperheitä Rautalammille. Tuomme esille varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa esille pienen paikkakunnan luonnon läheisyyttä ja luonnon huomioimista luontopainotteisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Ja pyrimme vahvistamaan lasten luontoyhteyttä suunnitelmallisella luontopedagogiikan toteuttamisella, johon meillä on kehitetty viime toimintakaudella **luonnon vuosikello**, jonka toteutumista arvioimme puolivuositain. Luontoyhteyden vahvistaminen lisää myös hyvinvointisuunnitelman mukaista tavoitetta eli mielen ja kehon hyvinvointia.

Mietimme, kuinka saamme meillä lisättyä ja tuettua hyvinvointisuunnitelman mukaisia tavoitteita lasten ja huoltajien osallisuudesta ja tuettua vanhemmuutta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Lasten ja huoltajien osallisuutta tuetaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Lasten osallisuuden tukeminen tukee myös Lapsiystävällisen kuntamallin mukaista lasten oikeuksien toteutumisesta. Pidämme **lasten kokouksia** vähintään kerran kuukaudessa. Huoltajien osallisuutta ja vanhemmuutta pyritään vahvistamaan muun muassa syksyisin ja keväisin pidettävillä **varhaiskasvatuskeskusteluilla sekä 3- ja 5-vuotiaille toteutettavilla lapset puheeksi keskusteluilla kerran vuodessa**. Lisäksi huoltajista koostuva **asiakasraati** kokoontuu kaksi kertaa vuodessa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen edustajien kanssa ja se vahvistaa huoltajien ja henkilöstön välistä yhteistyötä ja lisää huoltajien osallisuutta.

6 RYHMÄN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 2026-2027

Rautalammin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa toimintakaudelle 2026-2027 hyödynnetään ryhmäkohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia, sekä toiminnallista tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, joista selviää, kuinka pedagoginen ajattelu näkyy konkreettisesti toiminnassa. Eri ryhmien kirjoittamista ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmista on kerätty tekoälyavusteisesti tiivistelmä, kuinka me toteutamme Rautalammillla varhaiskasvatusta.

6.1 RYHMÄT

Ryhmät edustavat eri-ikäisten lasten varhaiskasvatusta pienistä, alle kolmivuotiaista lapsista viisivuotiaisiin ja esiopetusikäisiin. Mukana ovat päiväkotiryhmät vihreät 1-2-vuotiaat, siniset 2-3-vuotiaat ja violetit 3-4-vuotiaat, yhdistetty viisivuotiaiden ja esiopetuksen ryhmä, ryhmäperhepäiväkoti sekä kaksi perhepäivähoitoryhmää.

6.2 VARHAISKASVATUKSEN ARVOPERUSTA JA YLEISET TAVOITTEET

6.2.1 Varhaiskasvatuksen arvot

Varhaiskasvatuksen toiminta perustuu lapsen edun ensisijaisuuteen, yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, osallisuuteen sekä jokaisen lapsen ja perheen arvostavaan kohtaamiseen. Jokainen lapsi nähdään ainutlaatuisena yksilönä, jolla on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Perheiden arvoja, kulttuuria, kieltä, katsomusta ja elämäntilannetta kunnioitetaan kaikessa toiminnassa.

Arjessa tämä näkyy avoimena ja luottamuksellisena yhteistyönä huoltajien kanssa, päivittäisinä kohtaamisina sekä lapsen yksilöllisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemisena. Kasvattajat pyrkivät tuntemaan jokaisen lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, tarpeet ja tavan toimia sekä hyödyntävät tätä tietoa toiminnan suunnittelussa.

Toimintaa ohjaa sensitiivinen työote ja positiivinen pedagogiikka. Kasvattajat osoittavat lapselle hänen olevan tärkeä, kohtelevat lapsia kunnioittavasti ja rakentavat turvallista, kannustavaa ja osallistavaa ilmapiiriä. Lasten vahvuuksia huomioidaan, onnistumisia tehdään näkyväksi ja lapsia rohkaistaan yrittämään, harjoittelemaan ja oppimaan uusia asioita turvallisesti.

Leikkiä arvostetaan lapselle luontaisena tapana oppia, kasvaa ja rakentaa ihmissuhteita. Aikuiset osallistuvat leikkiin, tukevat kaverisuhteiden muodostumista sekä ohjaavat lapsia yhteistyöhön, vuorovaikutukseen, tunnetaitojen harjoitteluun ja ristiriitojen ratkaisemiseen. Kiusaamista, väkivaltaa ja ulkopuolelle jättämistä ei hyväksytä missään muodossa.

Toiminta perustuu rehellisyyteen, oikeudenmukaisuuteen, avoimuuteen sekä terveellisen ja kestävä elämäntavan edistämiseen. Lapsia ohjataan kunnioittamaan itseään, toisia ihmisiä, ympäristöä ja luontoa. Näin arvoperusta näkyy jokaisen päivän pienissä kohtaamisissa, turvallisessa vuorovaikutuksessa, yhteisöllisyydessä sekä lasten hyvinvointia ja oppimista tukevassa arjessa.

6.2.2 Laaja-alaisen osaamisen edistäminen

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten ajattelun, oppimisen ja ongelmanratkaisun taitoja kannustamalla heitä tutkimaan, ihmettelemään, kyselemään ja etsimään ratkaisuja itse. Oppiminen tapahtuu leikissä, tutkimisessa, retkillä sekä jokapäiväisissä arjen tilanteissa, joissa lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja oppii tunnistamaan omaa osaamistaan.

Lasten vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja vahvistetaan päivittäisissä kohtaamisissa, leikissä, musiikissa, kuvallisessa ilmaisussa, draamassa ja liikunnassa. Toiminnassa tutustutaan erilaisiin kulttuureihin, kieliin, juhliin ja toimintatapoihin sekä harjoitellaan toisten huomioimista, yhteistyötä ja hyviä käytöstapoja.

Arjen taitoja harjoitellaan osana päivittäistä toimintaa. Lapsia tuetaan omatoimisuudessa pukeutumisessa, ruokailussa, hygieniassa, levossa sekä turvallisessa toimimisessa. Samalla harjoitellaan tunteiden tunnistamista, itsestä huolehtimista sekä vastuullista toimintaa ympäristössä ja yhteisössä.

Monilukutaitoa kehitetään kirjojen, kuvien, symbolien, tarinoiden, median ja lasten omien tuotosten avulla. Digitaalisia välineitä hyödynnetään turvallisesti esimerkiksi dokumentoinnissa, tiedonhaussa, oppimispeleissä ja tutkimisessa. Samalla harjoitellaan ensimmäisiä mediataitoja ja vastuullista laitteiden käyttöä.

Lapsia kannustetaan osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja tekemään omaan arkeensa liittyviä valintoja. Lastenkokoukset, keskustelut, havainnointi ja lasten omat ideat tarjoavat mahdollisuuksia vaikuttaa leikkeihin, projekteihin, retkiin ja yhteisiin toimintatapoihin. Näin vahvistetaan lasten osallisuuden kokemuksia ja uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.

6.2.3 Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet

Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi kohdataan arvostavasti, yksilöllisesti ja tasavertaisesti. Tavoitteena on, että jokainen lapsi kokee kuuluvansa ryhmään, tulee kuulluksi ja nähdyksi sekä saa osallistua toimintaan omien taitojensa, tarpeidensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisesti. Lasten mielipiteitä ja aloitteita huomioidaan toiminnan suunnittelussa, ja osallisuutta vahvistetaan esimerkiksi leikin, pienryhmätoiminnan, lastenkokousten ja yhteisen päätöksenteon avulla. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa siten, että kaikkia lapsia kohdellaan oikeudenmukaisesti ja erilaisuutta arvostetaan.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat osa arkea. Eri kieliä, kulttuureita, katsomuksia, perhemuotoja ja perinteitä arvostetaan ja tehdään näkyviksi leikkien, kirjallisuuden, musiikin, kuvien, keskustelujen ja yhteisten juhlahetkien kautta. Henkilöstö käyttää selkeää ja rikasta kieltä sekä tukee lasten ymmärtämistä esimerkiksi kuvien, tukiviittomien ja muiden kommunikointikeinojen avulla. Näin vahvistetaan lasten kielellistä kehitystä, kulttuurista ymmärrystä ja kokemusta siitä, että jokainen saa olla oma itsensä.

Hyvinvointia, turvallisuutta ja kestävä elämäntapaa edistetään kaikessa toiminnassa. Lapsille tarjotaan turvallinen, myönteinen ja kiireetön kasvuympäristö, jossa harjoitellaan tunnetaitoja, kaveritaitoja, ristiriitojen ratkaisemista sekä omasta ja toisten hyvinvoinnista huolehtimista. Kiusaamiseen, syrjintään, väkivaltaan ja ulkopuolelle jättämiseen puututaan aina välittömästi. Arjessa harjoitellaan myös kestävä elämäntavan mukaisia valintoja, kuten kierrättämistä, luonnon kunnioittamista, ympäristöstä huolehtimista sekä vastuullista toimintaa yhteisön jäsenenä. Luonto toimii tärkeänä oppimisympäristönä, jossa lapset voivat liikkua, tutkia, oppia ja vahvistaa suhdettaan ympäröivään maailmaan.

7. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

7.1 Yhteistyökäytännöt (ja -muodot)

Yhteistyö huoltajien kanssa perustuu avoimeen, luottamukselliseen ja kunnioittavaan vuorovaikutukseen. Huoltajia kohdataan päivittäin tulo- ja hakutilanteissa, joissa vaihdetaan lapsen hyvinvointiin, oppimiseen ja päivän tapahtumiin liittyviä kuulumisia. Huoltajien havaintoja, ajatuksia ja toiveita kuunnellaan aktiivisesti, ja niitä hyödynnetään lapsen arjen sekä toiminnan suunnittelussa. Yhteistyötä tehdään päivittäisten kohtaamisten lisäksi varhaiskasvatuskeskusteluissa, Lapset puheeksi -keskusteluissa, huoltaja- ja perheilloissa, asiakasraadissa sekä Daisy-viestinnän, viikkotiedotteiden, kuvien ja muiden sovittujen viestintäkanavien kautta. Huoltajille tehdään näkyväksi lapsen oppimista, onnistumisia ja ryhmän toimintaa, ja heille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Kaikessa yhteistyössä kunnioitetaan perheiden erilaisia elämäntilanteita, kulttuureja, arvoja ja näkemyksiä, ja lasta sekä perhettä koskevat asiat käsitellään aina luottamuksellisesti.

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan, neuvolan, terapeuttien, perhetyön, perheneuvolan, koulun, seurakunnan, kirjaston, museon sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Huoltajat osallistuvat lastaan koskevaan yhteistyöhön, ja heidän näkemyksensä huomioidaan tukitoimia suunniteltaessa.

Monialaisen yhteistyön avulla varmistetaan, että lapsen tarpeet tunnistetaan ajoissa, sovitut tukikeinot siirtyvät arkeen ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti. Yhteistyö perustuu lapsen etuun, yhteisiin toimintatapoihin, selkeään työnjakoon sekä tietosuojaan ja salassapidon huomioimiseen.

Ammatillisessa vuorovaikutuksessa pidämme tärkeänä avointa, ystävällistä ja kunnioittavaa yhteistyötä. Jokainen työntekijä kohdataan tasavertaisena työyhteisön jäsenenä, jonka osaamista, vahvuuksia ja näkemyksiä arvostetaan. Toiminnassa korostuvat luottamus, tiedon jakaminen, rakentava palaute, yhteinen vastuu sekä halu tukea toisia työssä. Yhteisistä toimintatavoista sovitaan yhdessä ja niihin sitoudutaan, jotta lapsille voidaan tarjota turvallinen, johdonmukainen ja pedagogisesti laadukas arki. Mahdolliset ristiriidat käsitellään avoimesti ja ratkaisukeskeisesti asianosaisten kesken. Lasten läsnä ollessa aikuisten välinen vuorovaikutus on aina ammatillista ja rauhallista. Työyhteisön yhteisenä tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin, turvallisuuden, oppimisen ja kasvun tukeminen sekä myönteisen, yhteistyöhön perustuvan toimintakulttuurin ylläpitäminen.

7.2 Lasten osallisuus

Varhaiskasvatuksessa lasten osallisuus nähdään jokapäiväisenä toimintatapana, jossa jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi ja huomioiduksi omana itsenään. Lasten ajatuksia, mielipiteitä, toiveita ja kiinnostuksen kohteita selvitetään päivittäin havainnoimalla, keskustelemalla, lastenkokousten, haastattelujen, kuvatuon sekä muiden lapsille luontevien osallistumisen tapojen avulla. Lasten aloitteita hyödynnetään toiminnan, leikkien, projektien, retkien ja oppimisympäristöjen suunnittelussa, ja heidän vaikutusmahdollisuuksiaan vahvistetaan tarjoamalla ikätasoisia valinnan mahdollisuuksia arjen eri tilanteissa.

Toiminnassa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee kuuluvansa ryhmään ja saa mahdollisuuden osallistua omista lähtökohdistaan käsin. Erityistä huomiota kiinnitetään myös hiljaisempien, nuorempien tai enemmän tukea tarvitsevien lasten osallisuuden toteutumiseen. Leikkien, yhteisten päätösten, vastuuvuorojen, kaveriarvontojen, leikkikarttojen sekä yhteisten sääntöjen laatimisen kautta lapset harjoittelevat vaikuttamista, yhteistyötä ja yhteisössä

toimimista. Lasten toiveita huomioidaan mahdollisuuksien mukaan, ja silloin kun kaikkia toiveita ei voida toteuttaa, niiden käsittelyyn palataan keskustellen ja perustellen

Osallisuuden kulttuuria rakennetaan luomalla turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, jossa lapset uskaltavat ilmaista ajatuksiaan, tehdä aloitteita, olla eri mieltä sekä kokeilla omia ideoitaan. Aikuiset suhtautuvat lasten näkemyksiin arvostavasti, antavat aikaa ajatella ja ratkaista asioita itse sekä tukevat lasten vuorovaikutus-, neuvottelu- ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Osallisuus näkyy myös arjen pienissä tilanteissa, kuten ruokailuissa, pukeutumisessa, leikin valinnassa ja päivän toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena on, että jokainen lapsi kokee olevansa tärkeä yhteisön jäsen, jonka mielipiteillä ja ajatuksilla on merkitystä.

7.3 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminta on keskeinen osa varhaiskasvatuksen arkea ja sitä toteutetaan päivittäin joustavasti lasten ikä-, kehitys- ja taitotaso huomioiden. Pienryhmien avulla voidaan tarjota lapsille rauhallisempi oppimisympäristö, enemmän aikuisen aikaa, yksilöllistä tukea sekä paremmat mahdollisuudet osallistua toimintaan. Toimintaa järjestetään vaihtelevasti koko ryhmälle, pienryhmissä, pareittain tai tarvittaessa yksittäisten lasten kanssa. Ryhmäjakoja tehdään muun muassa toiminnan tavoitteiden, lasten kiinnostuksen kohteiden, vuorovaikutussuhteiden, vahvuuksien sekä mahdollisten tuen tarpeiden perusteella. Ryhmät eivät ole pysyviä, vaan niiden kokoonpano vaihtelee tilanteen, toiminnan sisällön ja lasten tarpeiden mukaan.

Pienryhmätoimintaa toteutetaan esimerkiksi leikkihetkissä, toimintatuokioissa, liikunnassa, kädentaidoissa, retkillä sekä kielellistä tai keskittymistä vaativissa tehtävissä. Ryhmiä voidaan muodostaa aikuisen toimesta, lasten omien valintojen, leikkikartan tai kaveriarvontojen avulla. Toimintaa porrastetaan joustavasti, jotta lasten odottaminen, melu ja kuormitus vähenevät ja jokaiselle mahdollistuu turvallinen, rauhallinen ja osallistava arki. Pienryhmätoiminta tukee myös lasten yhteistyötaitojen, kaverisuhteiden, osallisuuden sekä yhteisöllisyyden vahvistumista.

Perhepäivähoidossa pienryhmätoiminta toteutuu luontevasti pienessä lapsiryhmässä, jossa eri-ikäiset lapset toimivat yhdessä. Päiväkodissa pienryhmätoimintaa tukevat erilliset rauhalliset tilat, henkilöstön suunnitelmallinen työnjako sekä mahdollisuus muodostaa erilaisia ryhmäkokoontumiskohtia lasten tarpeiden mukaan. Tavoitteena on, että jokainen lapsi kokee olevansa tärkeä ryhmän jäsen, saa onnistumisen kokemuksia ja mahdollisuuden osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan käsin.

7.4 Varhaiskasvatukseen tulo- ja lähtötilanteet

Tulo- ja lähtötilanteet ovat tärkeitä kohtaamisen hetkiä, joissa jokainen lapsi ja perhe huomioidaan yksilöllisesti, lämpimästi ja kunnioittavasti. Lasta tuetaan hänen omassa tavassaan tulla ryhmään, ja tarvittaessa hänelle annetaan aikaa, läheisyyttä ja tukea siirtymätilanteisiin. Huoltajien kanssa vaihdetaan päivittäin lapsen hyvinvoinnin ja päivän sujumisen kannalta olennaiset tiedot, ja lapsia kannustetaan myös kertomaan omista kokemuksistaan ja päivän tapahtumista. Jokaisesta lapsesta pyritään kertomaan päivittäin myönteisiä kuulumisia, kuten onnistumisia, leikkejä, oivalluksia tai muita lapselle merkityksellisiä kokemuksia. Luottamuksellisia asioita käsitellään aina asianmukaisesti ja tarvittaessa rauhallisessa ympäristössä.

Viestintä huoltajien kanssa on avointa, säännöllistä ja monipuolista. Päivittäisten kohtaamisten lisäksi tiedottamisessa hyödynnetään Daisy-järjestelmää, viikkotiedotteita, viestejä, puheluita, kuvia sekä tarvittaessa muita sovitun viestintäkanavia. Huoltajille kerrotaan lapsen päivän kulusta, leikeistä, ruokailusta, levosta, oppimisesta ja mahdollisista poikkeavista tilanteista. Ryhmän sisäisessä viestinnässä huolehditaan siitä, että kaikilla lasten kanssa työskentelevillä aikuisilla on ajantasainen tieto lapsen hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvistä asioista. Tärkeät havainnot, sovitut toimintatavat ja lapsen päivän olennaiset kuulumiset dokumentoidaan sovitulla tavalla, jotta tieto siirtyy sujuvasti työvuorosta toiseen.

Työnjaossa huolehditaan siitä, että lasten vastaanottamiseen, luovuttamiseen ja muun lapsiryhmän toimintaan on aina riittävästi aikuisia. Tulo- ja lähtötilanteissa vastuut sovitaan selkeästi, jotta huoltajien kanssa voidaan keskustella rauhassa samalla, kun lasten turvallinen arki jatkuu keskeytyksettä. Aikuiset huolehtivat tiedonkulusta toisilleen ja varmistavat, että lapsen hakeminen, lähteminen sekä mahdolliset erityiset huomioitavat asiat välittyvät

kaikille tarvittaville henkilöille. Jokainen työntekijä kantaa vastuuta siitä, että tulo- ja lähtötilanteet ovat turvallisia, kiireettömiä, positiivisia ja perheille myönteisiä kohtaamisen hetkiä.

7.5 Perushoitotilanteet

Perushoitotilanteet ovat tärkeä osa lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Niitä toteutetaan kiirettömässä, turvallisessa ja myönteisessä ilmapiiirissä, jossa lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan. Päivän siirtymätilanteita porrastetaan mahdollisuuksien mukaan pienryhmissä, mikä vähentää odottamista, melua ja kuormitusta sekä lisää lasten mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti arjen tilanteisiin. Aikuiset toimivat sensitiivisesti, antavat lapsille aikaa harjoitella omatoimisuutta ja tarjoavat tarvittaessa tukea sekä ohjausta.

Ruokailutilanteissa luodaan rauhallinen ja myönteinen ruokailukulttuuri, jossa lapset tutustuvat erilaisiin ruokiin näkemällä, haistelemalla, tunnustelemalla ja maistamalla niitä ilman painostusta. Lapsia kannustetaan tekemään omia valintoja, osallistumaan annosteluun ikä- ja taitotasonsa mukaisesti sekä harjoittelemaan ruokailuvälineiden käyttöä, pöytätapoja, keskustelua ja omista jäljistä huolehtimista. Aikuiset ruokailevat lasten kanssa ja toimivat esimerkkinä terveellisistä ruokailutottumuksista sekä yhteisestä ruokailuhetkestä nauttimisesta. Yksilölliset ruokavaliot ja ruokailuun liittyvät tarpeet huomioidaan kaikissa tilanteissa.

Päivälepo järjestetään lasten yksilölliset tarpeet ja huoltajien kanssa sovitut käytännöt huomioiden. Lepohetken rauhoitutaan yhdessä esimerkiksi satujen, kirjojen, musiikin tai äänisatujen avulla. Lapsella on halutessaan mahdollisuus käyttää omaa unielua tai saada aikuisen läheisyyttä rauhoittumisen tueksi. Lepohetken tavoitteena on tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuus palautumiseen, rentoutumiseen ja levolliseen hetkeen riippumatta siitä, nukkuuko lapsi vai ei.

Pukeutumis- ja riisuutumistilanteissa harjoitellaan omatoimisuutta, omista tavaroista huolehtimista sekä säänmukaista pukeutumista. Lapsille annetaan aikaa yrittää itse, ja aikuinen tukee sekä pilkkoo tehtäviä tarvittaessa pienempiin osiin. Rauhalliset pienryhmät, kuvatuot, tukiviittomat ja myönteinen kannustus tukevat lasten onnistumisen kokemuksia. Jokaisen lapsen yksilölliset taidot ja tuen tarpeet huomioidaan, eikä lapsia verrata toisiinsa.

Siisteyskasvatus kuuluu osaksi jokapäiväistä toimintaa. Lasten kanssa harjoitellaan käsienpesua, wc-taitoja, nenän niistämistä, yskimishygieniaa sekä omasta puhtaudesta huolehtimista ikä- ja kehitystason mukaisesti. Lapsia rohkaistaan omatoimisuuteen ja onnistumisista annetaan positiivista palautetta. Aikuinen tukee hienotunteisesti ja kunnioittaa lapsen yksityisyyttä sekä huolehtii siitä, että siisteyskasvatus toteutuu johdonmukaisesti kaikkien aikuisten toiminnassa.

Työnjaossa huolehditaan siitä, että ruokailuissa, lepohetkillä, pukeutumisessa, wc-tilanteissa ja siirtymissä on riittävästi aikuisia tukemassa lapsia. Vastuut sovitaan etukäteen, mutta aikuiset toimivat myös joustavasti ja auttavat toisiaan tilanteiden mukaan. Tavoitteena on, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen, arki sujuu turvallisesti ja lasten hyvinvointi sekä osallisuus toteutuvat kaikissa perushoitotilanteissa.

7.6 Pedagoginen dokumentointi ja suunnittelu

Pedagoginen dokumentointi on tärkeä osa toiminnan suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä. Lasten toimintaa, oppimista, kiinnostuksen kohteita, vahvuuksia ja arjen merkityksellisiä hetkiä dokumentoidaan monipuolisesti esimerkiksi valokuvoin, havaintokirjauksin, lasten tuotoksin, haastatteluin ja keskusteluin. Dokumentoinnin avulla tehdään näkyväksi lasten oppimista ja kokemuksia sekä kerätään tietoa toiminnan suunnittelun ja arvioinnin tueksi. Kaikessa dokumentoinnissa huolehditaan siitä, että kuvaus- ja julkaisuluvat ovat ajan tasalla, dokumentteja säilytetään tietoturvalisesti eikä dokumentointi koskaan korvaa aikuisen läsnäoloa lasten arjessa. Dokumentteihin palataan yhdessä lasten kanssa, ja niitä hyödynnetään toiminnan, oppimisympäristöjen ja projektien suunnittelussa.

Pedagogisen toiminnan suunnittelu tapahtuu säännöllisissä tiimipalavereissa, joissa arvioidaan toimintaa, käsitellään lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita sekä sovitaan yhteisistä toimintatavoista. Suunnittelun lähtökohtana ovat lasten havainnot, ryhmälle asetetut tavoitteet sekä arjesta nousseet ilmiöt. Jokainen tiimin jäsen osallistuu suunnitteluun, arviointiin ja tiedon jakamiseen, ja työntekijöiden vastuualueista sovitaan selkeästi. Tiimityössä korostuvat yhteistyö, joustavuus, yhteinen vastuu pedagogiikasta sekä koko työyhteisön tuki toisilleen. Tiimijälle pyritään järjestämään rauhallinen työskentelymahdollisuus, ja sovitut asiat kirjataan kaikkien saataville.

Lasten ja huoltajien osallisuus näkyy toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Lasten leikkejä, keskusteluja, kysymyksiä, aloitteita ja kiinnostuksen kohteita havainnoidaan ja hyödynnetään toiminnan sisältöjen sekä oppimisympäristöjen suunnittelussa. Lasten toiveita selvitetään esimerkiksi keskusteluin, lastenkokouksin ja haastatteluin, ja heidän ideansa pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan. Lapset osallistuvat myös oppimisympäristöjen rakentamiseen, muokkaamiseen ja arviointiin. Huoltajien näkemyksiä kuunnellaan päivittäisissä kohtaamisissa, varhaiskasvatustilaisuuksissa, kyselyissä sekä muussa yhteydenpidossa. Näin varmistetaan, että toiminta rakentuu lasten ja perheiden tarpeista sekä pysyy aidosti lapsilähtöisenä ja yhteisöllisenä.

7.7 Leikki ja monipuoliset oppimisympäristöt

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen toimintamuoto, jonka kautta lapset oppivat, tutkivat, harjoittelevat vuorovaikutustaitoja ja rakentavat ystävyssuhteita. Lasten leikkiä havainnoidaan säännöllisesti osana arkea, ja havainnoinnin kohteina ovat muun muassa lasten kiinnostuksen kohteet, leikkitaidot, vuorovaikutus, leikkiin liittyminen, leikin kesto sekä lasten tarvitsema tuki. Havaintoja dokumentoidaan ja hyödynnetään toiminnan, pienryhmien, oppimisympäristöjen sekä leikkivälineiden suunnittelussa. Havainnoinnin avulla pyritään myös varmistamaan, että jokaisella lapsella on mahdollisuus leikkiin, osallisuuteen ja myönteisiin kaverisuhteisiin.

Leikkiympäristöjä rakennetaan ja muokataan lasten kiinnostuksen kohteiden, toiveiden ja havaittujen tarpeiden perusteella. Tavoitteena on luoda monipuolisia, turvallisia, selkeitä ja mielikuvitusta herättäviä ympäristöjä, jotka kannustavat tutkimiseen, luovuuteen ja pitkäkestoiseen leikkiin.

Toiminnassa hyödynnetään sekä sisä- että ulkotiloja, lähiluontoa, metsää ja muuta lähiympäristöä. Lasten leikeille pyritään järjestämään riittävästi aikaa ja mahdollisuus jatkaa myös seuraavina päivinä ilman tarpeettomia keskeytyksiä.

Leikkivälineet ovat lasten saatavilla ja mahdollistavat omatoimisen valinnan sekä leikin kehittämisen lasten omista ideoista käsin. Välineiden valinnassa huomioidaan lasten ikä, kiinnostuksen kohteet, turvallisuus ja monipuolisuus. Käytössä on valmiiden lelujen lisäksi luonnonmateriaaleja, kierrätysmateriaaleja, rakenteluvälineitä sekä lasten omaa mielikuvitusta tukevia avoimia materiaaleja. Leikkivälineitä vaihdellaan ja täydennetään tarpeen mukaan, jotta ympäristö pysyy innostavana ja kehittyy lasten mukana.

Lasten osallisuus näkyy siinä, että he saavat vaikuttaa leikkien sisältöihin, leikkivälineisiin, leikkitiloihin ja leikkiympäristöjen rakentamiseen. Lasten toiveita kuunnellaan ja heidän ideoitaan toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Leikkikartat, lastenkokoukset ja yhteinen suunnittelu tukevat lasten mahdollisuuksia osallistua oman ympäristönsä kehittämiseen. Tavoitteena on, että jokainen lapsi kokee olevansa tärkeä osa yhteisöä ja pääsee mukaan mielekkääseen leikkiin.

Kasvattajan rooli leikissä on aktiivinen ja osallistuva. Aikuinen havainnoi, rikastuttaa, sanoittaa ja tukee leikkiä tarpeen mukaan sekä auttaa lasten vuorovaikutuksessa, kaverisuhteiden rakentumisessa ja ristiriitojen ratkaisemisessa. Kasvattaja auttaa lapsia liittymään leikkiin, mallintaa yhteistyötä ja huolehtii siitä, että jokainen lapsi löytää paikkansa leikkivässä yhteisössä. Leikkiä arvostetaan lasten tärkeänä toimintana, ja aikuiset huolehtivat siitä, että lapsilla on päivittäin aikaa, tilaa ja mahdollisuuksia uppoutua leikkiin turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä.

8 VARHAISKASVATUKSEN OPPIMISEN ALUEET

8.1 Kielten rikas maailma

Kielen kehitystä tuetaan kaikissa päivän tilanteissa sensitiivisen, kiireettömän ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioivan vuorovaikutuksen avulla. Aikuiset mallintavat rikasta ja selkeää kieltä, sanoittavat arjen tapahtumia, tunteita ja toimintaa sekä rohkaisevat lapsia ilmaisemaan ajatuksiaan, kokemuksiaan ja mielipiteitään. Tavoitteena on, että jokainen lapsi tulee kuulluksi, ymmärretyksi ja saa onnistumisen kokemuksia vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa.

Kielen ymmärtämistä ja tuottamista tuetaan käyttämällä selkeää puhetta, kuvia, tukiviittomia, eleitä sekä tarvittaessa pilkkomalla ohjeita pienempiin osiin. Lasten vuorovaikutus- ja keskustelutaitoja harjoitellaan päivittäin leikeissä, pienryhmissä, yhteisissä keskusteluissa sekä arjen tilanteissa. Lapsia ohjataan kuuntelemaan toisia, odottamaan omaa vuoroaan sekä kertomaan omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan.

Kielellistä muistia ja sanavarastoa vahvistetaan lukemalla kirjoja, loruilemalla, riimittelemällä, laulamalla, saduttamalla ja keskustelemalla yhdessä. Arjessa nimetään asioita, ilmiöitä ja ympäristön tapahtumia sekä tutustutaan uusiin sanoihin ja käsitteisiin. Lasten kiinnostusta kirjoitettuun kieleen tuetaan tutustumalla kirjaimiin, nimiin, tavuihin, ympäristön teksteihin sekä erilaisiin tarinoihin lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti.

Kielitietoisuutta vahvistetaan arvostamalla kaikkia ryhmässä puhuttuja kieliä ja erilaisia tapoja kommunikoida. Lapset tutustuvat puhuttuun, luettuun ja kirjoitettuun kieleen monipuolisesti kirjojen, kuvien, laulujen, lorujen, leikkien ja keskustelujen kautta. Samalla vahvistetaan ymmärrystä siitä, että kieliä ja ilmaisutapoja on monia ja että jokaisen oma kieli ja tapa viestiä ovat arvokkaita. Näin luodaan vahva perusta kielen kehitykselle, vuorovaikutustaidoille sekä myönteiselle suhtautumiselle kieleen ja oppimiseen.

8.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia ilmaista itseään musiikin, kuvallisen työskentelyn, kädentaitojen, sanallisen ilmaisun, draaman, liikkeen ja leikin kautta. Musiikillinen ilmaisu näkyy laulamisenä, soittamisena, tanssina, rytmittelynä, kuunteluna ja erilaisina laululeikkeinä. Kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun keinoina käytetään esimerkiksi piirtämistä, maalaamista, muovailua, askartelua sekä luonnon- ja kierrätysmateriaalien hyödyntämistä. Sanallista ilmaisua vahvistetaan lukemisen, sadutuksen, tarinoiden kertomisen, kirjallisuuden ja keskustelujen avulla. Kehollista ilmaisua harjoitellaan muun muassa draamaleikeissä, roolileikeissä, nukketeatterissa, pöytäteatterissa, liikunnassa ja tanssissa.

Toiminnassa tutustutaan eri vuodenaikoihin, juhlapäiviin, paikalliseen kulttuuriin sekä erilaisiin kulttuureihin, tapoihin ja taiteen muotoihin. Lasten kulttuurisia kokemuksia rikastutetaan mahdollisuuksien mukaan kirjasto-, museo-, teatteri- ja tapahtumavierailuilla sekä hyödyntämällä lähiympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

Lasten kiinnostuksen kohteet, ideat ja toiveet toimivat toiminnan ja projektien suunnittelun lähtökohtana. Lapset osallistuvat ikätasonsa mukaisesti projektien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin esimerkiksi lastenkokousten, keskustelujen ja yhteisen pohdinnan kautta. Tavoitteena on tarjota lapsille onnistumisen kokemuksia, luovuuden iloa sekä mahdollisuuksia tutkia, kokeilla ja ilmaista itseään monipuolisesti omista lähtökohdistaan käsin.

8.3 Minä ja meidän yhteisömme

Toiminnassa vahvistetaan lasten myönteistä minäkuvaa, osallisuutta ja kokemusta siitä, että jokainen on arvokas yhteisön jäsen. Lasten vahvuuksia tunnustetaan ja erilaisuutta arvostetaan. Tunnetaitoja harjoitellaan päivittäin tunnistamalla, nimeämällä ja sanoittamalla tunteita sekä pohtimalla yhdessä erilaisia tilanteita, ystävyyttä, anteeksi pyytämistä, anteeksi antamista ja toisten huomioimista. Ryhmässä opetellaan yhteistyötaitoja, oman vuoron

odottamista, kuuntelemista, neuvottelua sekä yhteisten sääntöjen noudattamista. Lapsia osallistetaan yhteiseen päätöksentekoon esimerkiksi äänestysten, lastenkokousten ja yhteisten valintojen kautta, jolloin he harjoittelevat myös demokratian periaatteita.

Lapsia ohjataan pohtimaan oikeaa ja väärää, oikeudenmukaisuutta, vastuullisuutta sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön kunnioittamista. Kehitysympäristöön ja sen moninaisuuteen tutustutaan lähiympäristön, luonnon, kirjaston, museon, seurakunnan, paikallishistorian ja perinteiden kautta. Lasten kanssa keskustellaan kasvamisesta, ajan kulumisesta sekä menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden välisistä yhteyksistä esimerkiksi valokuvien, tarinoiden, vanhojen esineiden ja eri sukupolvien kokemusten avulla.

Katsomuskasvatuksessa tutustutaan erilaisiin juhliin, perinteisiin, uskontoihin ja katsomuksiin arvostavasti ja perheiden taustat huomioiden. Lapsille annetaan mahdollisuus ihmetellä, kysyä ja keskustella elämään, kuolemaan, syntymään, juhliin sekä erilaisiin uskomuksiin liittyvistä asioista turvallisessa ilmapiirissä. Mediakasvatuksessa tutustutaan ikätasoisesti erilaisiin medioihin, kuviin, lehtiin, uutisiin ja digitaalisiin sisältöihin sekä harjoitellaan pohtimaan, mikä mediassa on totta, kuvitteellista tai ihmisten tuottamaa. Näin vahvistetaan lasten ymmärrystä omasta yhteisöstään, ympäröivästä maailmasta sekä erilaisista tavoista elää ja ajatella.

8.4 Tutkin ja toimin lähiympäristössäni

Lapset tutustuvat aktiivisesti lähiympäristöönsä retkien, havainnoinnin, tutkimisen ja yhdessä koettujen elämysten kautta. Oppimisympäristöinä hyödynnetään päiväkodin piha-alueita, metsiä, leikkipuistoja, urheilukenttiä, kirjastoa, museota, kirkkoa sekä muita lasten arkeen kuuluvia ympäristöjä. Lasten omat kokemukset, perheille tärkeät paikat ja lasten kiinnostuksen kohteet huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Luonto ja lähiympäristö tarjoavat mahdollisuuksia tutkimiseen, ihmettelyyn ja oppimiseen kaikkina vuodenaikoina.

Ympäristökasvatuksessa vahvistetaan lasten luontosuhdetta tutustumalla kasveihin, eläimiin, luonnonilmiöihin, säätiloihin ja vuodenaikojen vaihteluun. Lapsia ohjataan havainnoimaan ympäristöään eri aistein sekä toimimaan luonnossa vastuullisesti ja sitä kunnioittaen. Kestävää elämäntapaa harjoitellaan arjessa esimerkiksi kierrättämällä, lajittelemalla, säästämällä materiaaleja sekä hyödyntämällä luonnon- ja kierrätysmateriaaleja askarteluissa. Lasten kanssa keskustellaan siitä, miten omilla valinnoilla voidaan vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin.

Matemaattista ajattelua harjoitellaan luontevana osana arkea, leikkiä ja tutkimista. Lasten kanssa lasketaan, vertaillaan, luokitellaan, mitataan ja havainnoidaan ympäristöä. Toiminnassa tutustutaan lukumääriin, muotoihin, väreihin, sijaintikäsitteisiin, aikakäsitteisiin sekä erilaisiin ongelmanratkaisutilanteisiin. Rakentelu, pelit, liikunta, retket ja päivittäiset arjen tilanteet tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia matemaattisten taitojen harjoitteluun.

Teknologiakasvatuksessa tutustutaan lasten arjessa näkyviin laitteisiin, välineisiin ja teknologisiin ratkaisuihin turvallisesti ja ikätasoisesti. Lasten kanssa tutkitaan esimerkiksi erilaisia koneita, rakenteita, välineitä ja niiden toimintaperiaatteita sekä pohditaan, miten ne toimivat. Digitaalisia välineitä käytetään pedagogisesti esimerkiksi valokuvaamiseen, dokumentointiin, tiedonhakuun ja tutkimisen tukena. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan, rakentamaan, tutkimaan ja etsimään ratkaisuja yhdessä aikuisen ohjauksella.

8.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuusosaamista osana jokapäiväistä arkea. Lapsia ohjataan tunnistamaan omia perustarpeitaan, kuten nälkää, janoa, väsymystä ja levon tarvetta sekä kertomaan aikuiselle, mikäli he tarvitsevat apua tai jokin asia tuntuu epämiellyttävältä. Lasten kanssa harjoitellaan turvallista toimintaa arjen eri tilanteissa, liikenteessä, retkillä, leikeissä ja välineitä käytettäessä. Samalla vahvistetaan tunnetaitoja, oman kehon tuntemista, omien ja toisten rajojen kunnioittamista sekä turvallisia toimintatapoja erilaisissa tilanteissa.

Ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia harjoitellaan myönteisessä ja kannustavassa ilmapiirissä. Ruokailuissa tutustutaan erilaisiin ruokiin, harjoitellaan hyviä ruokailutapoja, ruokailuvälineiden käyttöä sekä pohditaan ruoan alkuperää, terveellisiä elämäntapoja ja ruokahävikin vähentämistä. Lasten kanssa opetellaan käsienpesua, wc-hygieniaa, omasta puhtaudesta huolehtimista sekä kestävän elämäntavan mukaisia valintoja, kuten lajittelua, kierrättämistä, materiaalien säästämistä ja ympäristön siisteydestä huolehtimista.

Liikkuminen on osa jokaisen päivän toimintaa. Lapsille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia liikkua sekä sisällä että ulkona eri ympäristöissä, kuten pihalla, metsissä, liikuntasalissa, urheilukentällä ja lähiympäristössä. Liikunta toteutuu sekä lasten omaehtoisena että ohjattuna toimintana esimerkiksi liikuntaleikkien, temppuratojen, musiikkiliikunnan, retkien ja pelien muodossa. Toiminnassa harjoitellaan monipuolisesti motorisia perustaitoja, kuten juoksemista, hyppäämistä, tasapainoilua, kiipeämistä, heittämistä ja välineiden käyttöä. Lapsia kannustetaan liikkumaan omalla taitotasollaan ja kokemaan onnistumisen iloa, samalla vahvistaen heidän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiaan.

9 YHTEINEN TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA JA ESIOPETUKSESSA TOIMINTAKAUTENA 2026-2027

1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin?

- 1) Tukiviittomat: Varhaiskasvatuksessa osa henkilökunnasta on koulutettu tukiviittomien käyttöön, ryhmät ja tiimit käyttävät kuitenkin viittomia vaihtelevasti.

Rautalammin varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmassa mainitaan ”*Lasten vuorovaikutustaitoja tuetaan erilaisin ilmaisun muodoin ja tavoin: kuvaohjaus, tukiviittomat*” sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaan: ”*Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen kuuluvat muun muassa sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat,*” Nostamme tukiviittomat yhdeksi kehityskohteeksi. Tukiviittomat ovat osa toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhdenvertaisuus sekä lasten oikeudet kohdan sisältöä. Iina Hänninen ja Emilia Udd ovat laatineet puoleksi vuodeksi ”viikon viittomat”-suunnitelman. Eli viikon aikana opettelemme yhdessä uuden viittoman arkeen käyttöön. ”Viikon viittoma”- kattaa koko päiväkotiyhteisön sekä esiopetuksen henkilökunnan. Tämä tukee kaikkien lasten osallistumista ja kommunikointia. Joulukuussa arvioidaan ja päätetään, miten jatkamme kevätkauden osalta.

- 2) Yhtenäinen viestintä. Varhaiskasvatuksessa viestintä tapahtuu monesti vain toisen vanhemman suuntaan. Sukupuoli korostuu ja monesti huoltajista äitiin ollaan eniten yhteyksissä. Tieto ei siis kulje yhtä lailla lapsen päivästä molemmille huoltajille. Toiminnallisen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman tasa-arvoa käsittelevä teema on siis yhdenvertainen viestintä. Konkreettinen toimi on päiväraporttien siirtäminen sähköiseksi Daisy-järjestelmään. Osa ryhmistä käyttää tätä jo ja siitä on tullut positiivista palautetta. Nyt tarkoitus on pitää hyvänä koettu toimintatapa käytössä ja laajentaa sen käyttöä kaikkiin varhaiskasvatuksen ryhmiin. Sähköisestä järjestelmästä lapsen kuulumiset voi lukea muukin kuin lapsen hakija, eli molemmilla huoltajilla on mahdollisuus yhtenäiseen tietoon lapsen päivästä.

Kehitettävä teema Tukiviittomat	Tavoite Tukiviittomien käytön yhtenäistäminen ja laajentaminen	2. Kehittämistoimenpiteenä ”viikon viittomat”	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan Arvioidaan joulukuussa, samalla päätetään miten jatketaan kevätkausi. Vastuuhenkilönä Iina Hänninen ja Emilia Udd.	3. Arvioinnin tulokset
Tasa-arvoinen viestintä	Daisy-päiväraporttien käytön yhtenäistäminen kaikille päiväkodin ryhmille.	Kaikki ryhmät ottavat käyttöön Daisy-päiväraporttien käytön, jolloin tieto lapsen päivästä kirjataan sähköisesti. Sähköisen kirjauksen pääsee lukemaan myös mahdollinen toinen huoltaja, eli tieto lapsen päivästä on yhtenäistä riippumatta siitä kuka hakee lapsen hoidosta.	Arvioidaan joulukuussa. Vastuuhenkilönä tiimien opettajat.	